

การพัฒนาองค์กรผ่านการมีส่วนร่วม :
แนวคิดการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม (ตอนที่ ๒)*
Organizational Development through Participation:
The Establishment of the Advisory Council of
the Court of Justice (Part II)

พงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์**

รองประธานแผนกคดียาเสพติดในศาลอุทธรณ์

Pongsak Tragoolsilpa

Vice-President of the Narcotics Case Division of the Court of Appeal

กานต์ธิดา ตระกูลศิลป์***

ผู้ช่วยผู้พิพากษา (รุ่นที่ ๗๕)

Kanthida Tragoolsilpa

Judge-Trainee (Class 75)

วันที่รับบทความ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๕; วันที่ตอบรับบทความ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

* บทความนี้ปรับปรุงจากบทความทางวิชาการที่เป็นส่วนหนึ่งในการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง” รุ่นที่ ๒๖ ของผู้เขียนที่ ๑ บทความตีพิมพ์เป็น ๒ ตอน ในดุลพาท เล่มที่ ๒ ปีที่ ๖๙ พ.ศ. - ส.ศ. ๒๕๖๕ และเล่มที่ ๓ ปีที่ ๖๙ ก.ย. - ธ.ค. ๒๕๖๕ โดยเนื้อหาต่อเนื่องกันไป การอ้างอิงในเชิงอรรถจึงเรียงลำดับเป็นบทความเดียวกัน.

** น.บ. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น.บ.ท., “ผู้เขียนที่ ๑” ในบทความนี้.

***น.บ. (เกียรตินิยมอันดับสอง) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น.บ.ท., LL.M. (European business law) (très bien) Aix-Marseille Université., LL.M. (Taxation Law and Business Law and Compliance) (bien) CY Cergy Paris Université, “ผู้เขียนที่ ๒” ในบทความนี้, ปัจจุบันตำแหน่งผู้พิพากษาประจำศาลช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลแพ่ง.

ดุลพินิจ

บทความตอนที่ ๑ กล่าวถึงเนื้อหาของส่วนที่หนึ่ง เรื่องทิศทางการปฏิรูปหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมของไทยและทฤษฎีการพัฒนาองค์กรผ่านการมีส่วนร่วมในภาพรวม ส่วนที่สอง เรื่องหลักการและแนวคิดการพัฒนาองค์กรผ่านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษา โดยหยิบยกตัวอย่างของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับบทความตอนที่ ๒ จะกล่าวถึงเนื้อหาที่เหลือของบทความในส่วนที่สอง คือ คณะกรรมการที่ปรึกษาของศาลยุติธรรมในต่างประเทศ และบทความส่วนที่สาม เรื่องแนวคิดการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

๒.๔ คณะกรรมการที่ปรึกษาของศาลยุติธรรมในต่างประเทศ

สำหรับบทความส่วนนี้ ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่างการบริหารงานภายในของศาลยุติธรรมในต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานองค์กรตามบริบทของศาลยุติธรรมในต่างประเทศว่ามีแนวทางในการบริหารงานองค์กรอย่างไร หรือมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาของศาลยุติธรรมหรือไม่และจัดตั้งขึ้นในลักษณะใด ในการศึกษาครั้งนี้จะขอหยิบยกตัวอย่างจากศาลยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งผู้เขียนเห็นว่า มีแนวทางการบริหารงานองค์กรที่น่าสนใจและสามารถเทียบเคียงกับแนวคิดการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมได้เป็นอย่างดี

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๕๐ รัฐ โดยในแต่ละรัฐมีอำนาจปกครองตนเอง มีหัวหน้ารัฐบาลและหน่วยงานราชการรับผิดชอบการบริหารกิจการต่าง ๆ ภายในมลรัฐ มีรัฐสภาตลอดจนศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลสูงสุดของมลรัฐหรือที่เรียกว่า The State Court นั้นเอง จากการที่ผู้เขียนได้สืบค้นแนวทางการบริหารงานภายในของศาลยุติธรรมใน ๔ มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ รัฐนิวยอร์ก (New York) รัฐแอริโซนา (Arizona) รัฐนิวแฮมป์เชียร์ (New Hampshire) และรัฐอาร์คันซอ (Arkansas) นั้น พบว่าศาลยุติธรรมของทั้งสี่มลรัฐมีลักษณะการบริหารองค์กรภายในที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบเรื่องการแต่งตั้งผู้พิพากษาและชี้ขาดเรื่องวินัยผู้พิพากษา และคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานด้านนโยบายและกิจการภายในของศาล ซึ่งมีบทบาทในลักษณะเดียวกันกับ

คณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) หรือคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) ของศาลยุติธรรมของไทย โดยอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป อย่างเช่นในรัฐนิวยอร์ก เรียกคณะกรรมการที่รับผิดชอบเรื่องของการแต่งตั้งผู้พิพากษาและกำกับดูแลวินัยของผู้พิพากษาว่า ‘คณะกรรมการตุลาการ’ (Judiciary Committee)^(๑๙) และในขณะเดียวกันมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลกิจการภายในของศาลยุติธรรม ทั้งเรื่องงบประมาณ การแก้ไขประมวลจริยธรรมตุลาการ รวมถึงข้อระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องค่าตอบแทนของตุลาการ โดยใช้ชื่อว่าสภการบริหารศาลยุติธรรม (Council on Judicial Administration)^(๒๐) ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากหลายฝ่าย อาทิ กรรมการซึ่งเป็นตัวแทนจากคณะกรรมการตุลาการ (Judiciary Committee), ตัวแทนจากคณะกรรมการวินัยชั้นศาลอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลสูงแห่งศาลมลรัฐ (the State Courts of Superior Jurisdiction Committee), ตัวแทนจากคณะกรรมการศาลของรัฐบาลกลาง (the Federal Courts Committee), ตัวแทนจากคณะกรรมการศาลแพ่ง (the Civil Courts Committee), ตัวแทนจากคณะกรรมการศาลอาญา (the Criminal Courts Committee) รวมถึงผู้พิพากษาและผู้ปฏิบัติงานศาลที่มีประสบการณ์ เป็นต้น สิ่งที่น่าสนใจของการทำงานของสภการบริหารศาลยุติธรรมคือสภการบริหารศาลยุติธรรมจะมีบทบาทหลักในการพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการของศาลยุติธรรมตามที่กล่าวไปข้างต้น แต่มิได้มีอำนาจชี้ขาดในเรื่องนั้น ๆ เสียทีเดียวเนื่องจากเรื่องของงบประมาณ รวมถึงการออกข้อระเบียบต่าง ๆ ของศาล จะมีคณะกรรมการหลักที่เรียกว่าคณะกรรมการแห่งรัฐว่าด้วยการปฏิบัติราชการตุลาการ (the Commission on Judicial Conduct) เป็นผู้ชี้ขาด โดยมีสภการบริหารศาลยุติธรรมทำหน้าที่นำเสนอและจัดทำรายงานเกี่ยวกับงบประมาณในแต่ละปี รวมถึงผลกระทบต่อการปรับลดงบประมาณ ทั้งทำหน้าที่กลั่นกรองข้อเสนอการแก้ไขข้อระเบียบต่าง ๆ ในเบื้องต้น

^(๑๙) New York City Bar. (2022). *Judiciary Committee*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <https://www.nycbar.org/member-and-career-services/committees/judiciary-committee> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, มีนาคม ๑๓).

^(๒๐) New York City Bar. (2022). *Council on Judicial Administration*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <https://www.nycbar.org/member-and-career-services/committees/judicial-administration-council-on> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, มีนาคม ๑๐).

ดุลพินิจ

ให้แก่คณะกรรมการดังกล่าว เช่นเดียวกันกับการปรับเพิ่มค่าตอบแทนของตุลาการ ซึ่งจะมีคณะกรรมการนิวยอร์กกว่าด้วยค่าตอบแทนตุลาการ (the New York State Judicial Compensation Commission) รับผิดชอบงานในส่วนนี้ โดยมีสภาบริหารศาลยุติธรรมเป็นฝ่ายสนับสนุนและช่วยกลั่นกรองงาน

สำหรับการบริหารงานภายในของศาลยุติธรรมแห่งรัฐแอริโซนา นั้น มีการจัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานมากมายเพื่อรับผิดชอบภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการของศาลมลรัฐ โดยในส่วนของภารกิจพิจารณาเรื่องมาตรฐานการปฏิบัติงานของตุลาการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติงานตุลาการแห่งรัฐแอริโซนา^(๒๑) (The Arizona Commission on Judicial Performance Review, JPR) ซึ่งในปัจจุบันประกอบไปด้วยผู้พิพากษาทั้งสามชั้นศาล กล่าวคือ ผู้พิพากษาศาลฎีกาแห่งรัฐแอริโซนา ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค รวมถึงผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นจากเขตศาลต่าง ๆ ร่วมกันเป็นคณะกรรมการหลักที่รับผิดชอบงานในส่วนนี้ สำหรับงานที่เกี่ยวข้องกับวินัยของตุลาการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่เรียกว่าคณะกรรมการว่าด้วยวินัยตุลาการแห่งรัฐแอริโซนา^(๒๒) (The Arizona Commission on Judicial Conduct) ซึ่งมีบทบาทในการพิจารณาข้อกล่าวหาว่าตุลาการผิดวินัยตลอดจนชี้ขาดในประเด็นดังกล่าว

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับการบริหารงานภายในของศาลยุติธรรมเหล่านี้ คือ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการต่าง ๆ ข้างต้นจะมีคณะกรรมการชุดหนึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนในลักษณะเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งบทบาทของคณะกรรมการที่ปรึกษาดังกล่าวนั้นไม่ได้จำกัดเพียงการเป็นคณะทำงานสนับสนุนให้กับคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมเท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตถึงการเป็นคณะที่ปรึกษาด้านข้อกฎหมายแก่ผู้พิพากษาในศาลมลรัฐทุกคน สำหรับรัฐนิวยอร์ก ศาลฎีกาแห่งรัฐนิวยอร์กมีการจัดตั้ง

^(๒๑) Arizona Supreme Court. (2022). *Arizona Commission on Judicial Performance Review*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <https://www.azcourts.gov/jpr/> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, กุมภาพันธ์ ๒๕).

^(๒๒) Arizona Supreme Court. (2022). *Arizona Commission on Judicial Conduct*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <https://www.azcourts.gov/azcjc/ArizonaCommissiononJudicialConduct.aspx> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, กุมภาพันธ์ ๒๕).

คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านจริยธรรมตุลาการแห่งรัฐนิวยอร์ก (The New York State Advisory Committee on Judicial Ethics)^(๒๓) คณะกรรมการที่ปรึกษาดังกล่าวจัดตั้งขึ้นในปี ๑๙๘๗ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะให้ทำหน้าที่ตอบข้อคำถามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตีความประมวลจริยธรรมตุลาการตลอดจนการปรับใช้ข้อกฎหมายข้อระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการของตุลาการ เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม สำหรับศาลยุติธรรมแห่งรัฐแอริโซนา รัฐอาร์คันซอ และรัฐนิวแฮมป์เชียร์ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเช่นเดียวกัน โดยมีชื่อเรียกที่คล้ายคลึงกันว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านจริยธรรมตุลาการแห่งรัฐแอริโซนา (The Arizona Judicial Ethics Advisory Committee, JEAC)^(๒๔) คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านจริยธรรมตุลาการแห่งรัฐอาร์คันซอ (The Arkansas Judicial Ethics Advisory Committee, JEAC)^(๒๕) คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านจริยธรรมตุลาการแห่งรัฐนิวแฮมป์เชียร์ (The New Hampshire Advisory Committee on Judicial Ethics)^(๒๖) และคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านระเบียบแห่งรัฐนิวแฮมป์เชียร์ (The New Hampshire Advisory Committee on Rules)^(๒๗) ที่น่าสนใจคือคณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งจัดตั้งโดยศาลยุติธรรมแห่งมลรัฐเหล่านี้มีโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ คณะกรรมการที่ปรึกษา จะประกอบไปด้วย

^(๒๓) New York Unified Court. (2022). *Advisory Committee on Judicial Ethics*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.nycourts.gov/ip/acje/whatis.shtml> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, มีนาคม ๑๐).

^(๒๔) Arizona Commission on Judicial Conduct. (2022). *the Arizona Judicial Ethics Advisory Committee*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <https://www.azcourts.gov/azcjc/Judicial-Ethics-Advisory-Committee> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, มีนาคม ๑๙).

^(๒๕) Arkansas Supreme Court. (2022). *Judicial Ethics Advisory Committee*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.accessarkansas.org/jeac/index.html> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, กุมภาพันธ์ ๒๕).

^(๒๖) New Hampshire Supreme Court. (2022). *Advisory Committee on Judicial Ethics*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [Advisory Committee on Judicial Ethics | New Hampshire Judicial Branch \(nh.gov\)](http://www.nh.gov) (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, มีนาคม ๑๙).

^(๒๗) New Hampshire Supreme Court. (2022). *Advisory Committee on Rule*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : [Advisory Committee on Rules | New Hampshire Judicial Branch \(nh.gov\)](http://www.nh.gov) (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๕๖๕, มีนาคม ๑๙).

ดูสภาพ

ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาอาวุโสจากศาลสูงและศาลชั้นต้นในเขตศาลต่าง ๆ จำนวนหนึ่งทำงานร่วมกัน และพวกเขาเหล่านั้นมีบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันออกความเห็นและให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมตลอดจนผู้พิพากษาทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการปฏิบัติราชการของตุลาการ แต่มิได้มีอำนาจในการสอบสวนข้อร้องเรียนหรือวินิจฉัยเกี่ยวกับวินัยผู้พิพากษา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาจะไม่ใช้ข้อวินิจฉัยชี้ขาดที่มีผลผูกพันการตัดสินใจของคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลมลรัฐ แต่ความสำคัญของข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษา ก็ปรากฏให้เห็นในระเบียบบริหารราชการของศาลมลรัฐเหล่านั้น ซึ่งกำหนดไว้ว่าในการวินิจฉัยข้อปัญหาถึงความเหมาะสมในการปฏิบัติราชการของผู้พิพากษา คณะกรรมการตุลาการต้องนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษา มาพิจารณาร่วมด้วย โดยให้สันนิษฐานว่าแนวทางที่คณะกรรมการที่ปรึกษา เสนอแนะเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการที่เหมาะสม

กล่าวโดยสรุป การจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านจริยธรรมตุลาการและระเบียบของศาลมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและความสำคัญของการมีคณะกรรมการที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการของศาลมลรัฐและผู้พิพากษาเพื่อช่วยสนับสนุนงานบริหารองค์กรของศาลยุติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีมานานแล้วกว่า ๓๐ ปี สิ่งนี้เป็นข้อพิสูจน์ถึงคุณประโยชน์ของการมีคณะกรรมการที่ปรึกษาและอาจนำมาศึกษาเพื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของศาลยุติธรรมของไทย

๓. แนวคิดการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

จากการศึกษาโครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับเทียบเคียงถึงบริบทการทำงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาของศาลยุติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาได้จุดประกายแนวความคิดของผู้เขียนที่จะนำเสนอแนวทางการพัฒนาองค์กรผ่านการมีส่วนร่วมด้วยการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม และเพื่อเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่นที่มุ่งหวังจะสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรให้นำแนวคิดนี้ไปพัฒนาปรับใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงานเหล่านั้นต่อไป

สำหรับการบริหารงานภายในองค์กรศาลยุติธรรมของไทยนั้นเป็นระบบที่แยกเด็ดขาดออกจากองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติและองค์กรฝ่ายบริหารเกือบจะโดยสิ้นเชิง โดยมีองค์กรบริหารศาลยุติธรรม กล่าวคือ คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ซึ่งเป็นคณะกรรมการหลักในการทำหน้าที่แต่งตั้งผู้พิพากษาให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการเรื่องมาตรฐานวินัยของผู้พิพากษา และคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) ซึ่งมีบทบาทหลักในการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายของศาลยุติธรรมเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภายในของศาลยุติธรรม เช่นเดียวกันกับองค์กรอัยการหรือศาลปกครองซึ่งมีองค์กรบริหาร กล่าวคือ คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง (ก.ศป.) และคณะกรรมการบริหารศาลปกครอง (ก.บ.ศป.) ทำหน้าที่กำหนดและขับเคลื่อนนโยบายขององค์กรอัยการและศาลปกครอง^(๒๘) อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งศาลยุติธรรมตลอดจนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่นในประเทศไทยยังไม่เคยมีการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาที่รวมกลุ่มบุคลากรภายในองค์กรมาทำงานด้วยกัน หรือจัดตั้งคณะกรรมการที่มีบทบาทหรือภารกิจในทำนองเดียวกันนี้เพื่อมาทำงานเป็นฝ่ายสนับสนุนให้กับคณะกรรมการบริหารต่าง ๆ มาก่อนแต่อย่างใด การริเริ่มแนวคิดการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมของผู้เขียนจึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรศาลยุติธรรมและอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารงานยุคใหม่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งผู้เขียนจะขอเสนอรูปแบบการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมดังต่อไปนี้

๓.๑ โครงสร้าง ที่มา และฐานะของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

โครงสร้าง ของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมตามแนวทางของผู้เขียนจะประกอบด้วยผู้พิพากษาอันเป็นตัวแทนของฝ่ายตุลาการซึ่งได้รับเลือกจากรุ่นผู้ช่วยผู้พิพากษาในแต่ละรุ่นส่วนหนึ่ง ผู้พิพากษาอาวุโสอีกส่วนหนึ่ง และเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมในฐานะตัวแทนของฝ่ายธุรการศาลยุติธรรม รวมทั้งสิ้นประมาณ ๕๐ คน เหตุที่กำหนดสัดส่วนโครงสร้างของสมาชิกสภาที่ปรึกษาเช่นนี้ เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้พิพากษาศาลยุติธรรมในปัจจุบันซึ่งมีจำนวนประมาณ ๕,๐๐๐ คน จะเห็นได้ว่าสภาที่ปรึกษา

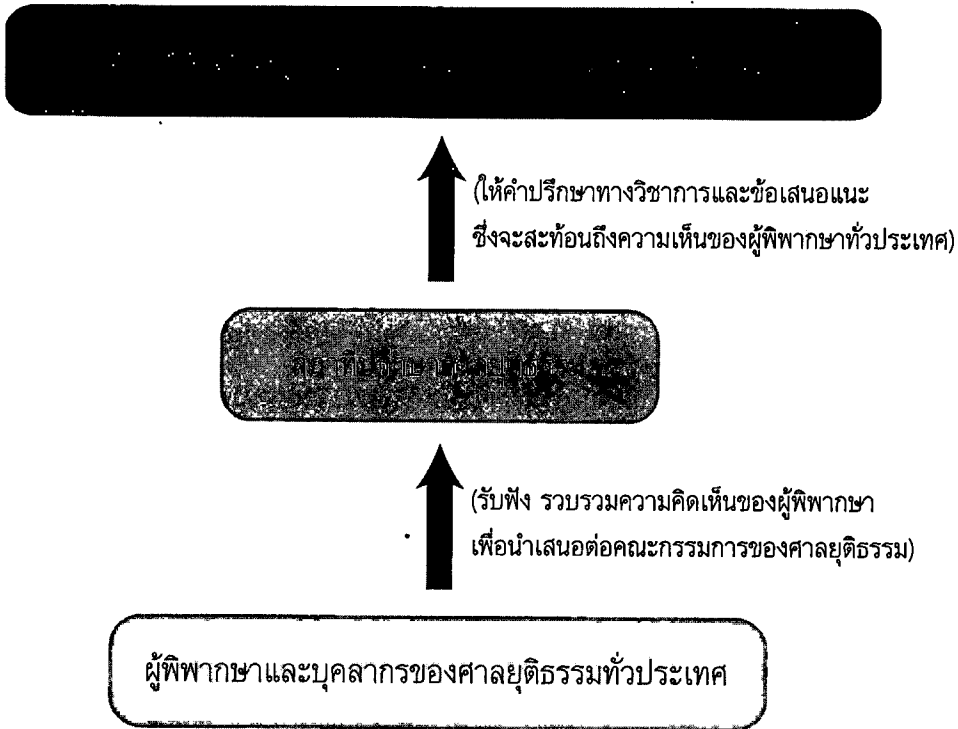
^(๒๘) การปฏิรูปองค์กรตุลาการ ความท้าทายในบริบทการเมืองไทย. จุลนิติ. ๑๐ (๒), หน้า ๑๒ - ๑๖.

คุณภาพ

ศาลยุติธรรมได้ดึงกลุ่มผู้พิพากษาสัดส่วนประมาณ ๑ % ของผู้พิพากษาทั่วประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศาลยุติธรรม แม้ว่าจะเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก แต่ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรของศาลยุติธรรม และเห็นว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมสำหรับการเป็นคณะที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการทั้งหลายของศาลยุติธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของผู้พิพากษา ในระยะเริ่มต้นของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม ผู้เขียนเห็นว่าอาจจัดโครงสร้างของสมาชิกเป็นระบบผสม กล่าวคือ ให้สมาชิกของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมที่ได้รับการคัดเลือกกับสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมทำงานร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับผู้ร่วมงานทุกฝ่ายถึงบทบาทการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาของศาลยุติธรรม และเพื่อวางกรอบการทำงานที่เหมาะสมแก่สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมต่อไปในอนาคต จากลักษณะโครงสร้างของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมข้างต้นจะเห็นได้ว่าการได้มาของสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมมีที่มาจากการคัดเลือกของผู้พิพากษาทุกระดับทั่วประเทศเพื่อให้เข้ามาทำงานในฐานะเป็นตัวแทนของผู้พิพากษาเหล่านั้น การทำงานของสมาชิกของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจึงเป็นเสมือนการทำงานในนามของผู้พิพากษาทั่วประเทศอย่างแท้จริง

สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมมีฐานะเป็นคณะอนุกรรมการชุดหนึ่งในลักษณะเดียวกันกับคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมในปัจจุบัน เพียงแต่บทบาทและขอบเขตอำนาจหน้าที่มีความแตกต่างกับคณะอนุกรรมการฯ กล่าวคือ สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยเบื้องต้นในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เฉกเช่นเดียวกับคณะอนุกรรมการฯ และไม่ใช่อำนาจของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุม หรือถ่วงดุลการทำงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมแต่อย่างใด มีเพียงบทบาทหลักในการสนับสนุนให้เห็นทางวิชาการในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาและบุคลากรของศาลยุติธรรม และเป็นสื่อกลางที่รวบรวมความเห็นของผู้พิพากษาทั่วประเทศเพื่อนำความเห็นเหล่านั้นมาประมวลและนำเสนอต่อคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรม ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายต่อไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ได้นโยบายที่ดีที่สุดในการขับเคลื่อนศาลยุติธรรม

ความเชื่อมโยงของบทบาทระหว่างคณะกรรมการของศาลยุติธรรม
สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมและผู้พิพากษา

๓.๒ อำนาจหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

๓.๒.๑ สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมมีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางวิชาการและข้อเสนอแนะที่สะท้อนถึงความเห็นของผู้พิพากษาทั่วประเทศต่อคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการของผู้พิพากษา ซึ่งคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมมอบหมายให้สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมพิจารณาให้ความเห็น อาทิ การกำหนดข้อระเบียบในการปฏิบัติงานตุลาการ หรือการกำหนดกรอบระยะเวลาการทำงาน รวมถึงส่วนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้พิพากษา ตลอดจนข้าราชการศาลยุติธรรมทั่วประเทศ เป็นต้น เพื่อคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมจะนำความคิดเห็นดังกล่าวอันถือเป็นความเห็นของผู้พิพากษาทั่วประเทศมารับฟังเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายตามความเหมาะสม โดยไม่ผูกมัดให้คณะกรรมการของศาลยุติธรรมต้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม เนื่องจาก

ดุลพินิจ

อำนาจในการพิจารณากำหนดนโยบายของศาลยุติธรรมยังคงเป็นดุลพินิจของคณะกรรมการของศาลยุติธรรมที่จะกำหนดตามความเห็นชอบ บทบาทของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม จึงเป็นเพียงฝ่ายสนับสนุนผู้ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะทางวิชาการเพื่อช่วยถ่วงดุลให้ได้ นโยบายที่ดีที่สุดสำหรับทุกคนในศาลยุติธรรม

๓.๒.๒ สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมและผู้พิพากษาทั่วประเทศ โดยสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะเป็นผู้รวบรวมความเห็นของผู้พิพากษาในประเด็นปัญหาต่าง ๆ และนำมาประมวลเป็นความเห็นของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการของศาลยุติธรรม เพื่อให้คณะกรรมการของศาลยุติธรรมได้นำไปพิจารณาประกอบการกำหนดเป็นนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากที่สุด

๓.๒.๓ สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะให้ข้อเสนอแนะภายหลังการประกาศใช้ นโยบายต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมแก่คณะกรรมการของศาลยุติธรรม ทั้งแนวทางการแก้ไข ปัญหาและแนวทางการพัฒนา เพื่อให้คณะกรรมการของศาลยุติธรรมนำข้อเสนอแนะดังกล่าวของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมไปร่วมพิจารณาในการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ ของนโยบายต่อไป

๓.๓ ระเบียบที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

ตามที่คุณเขียนกล่าวไว้ข้างต้นว่าสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมมีฐานะเทียบเท่า เป็นคณะอนุกรรมการชุดหนึ่งของศาลยุติธรรม ดังนั้น ในการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม จึงอาจอาศัยระเบียบรองรับโดยเทียบเคียงจากระเบียบต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดตั้งคณะ อนุกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรม อันประกอบไปด้วยระเบียบเหล่านี้

๓.๓.๑ ในส่วนของหลักเกณฑ์การจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมและวิธีการ ได้มาของสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม ตลอดจนการจัดประชุมของสภาที่ปรึกษา ศาลยุติธรรมนั้น อาจกำหนดหลักเกณฑ์เหล่านี้ไว้ในรูปแบบของระเบียบคณะกรรมการบริหาร ศาลยุติธรรม เนื่องด้วยตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓

มาตรา ๑๗ ให้อำนาจกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบงานกำกับดูแลการบริหารราชการศาลยุติธรรมรวมถึงการออกระเบียบหรือมติเพื่อการบริหารราชการศาลยุติธรรม ทั้งเป็นการสอดคล้องกับการจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรม ซึ่งมีการออกระเบียบรับรองการทำงานในรูปแบบของระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมเช่นกัน

๓.๓.๒ ในส่วนของงบประมาณสำหรับจัดสรรเป็นเบี้ยประชุมของสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม อาจใช้ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ อนุกรรมการและค่าตอบแทนบุคคลหรือคณะบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นระเบียบกลางสำหรับการกำหนดและเบิกจ่ายค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรม

๓.๓.๓ ในส่วนของงบประมาณสำหรับจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม อาจใช้ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการประชุมราชการศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นระเบียบหลักสำหรับการกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมของคณะกรรมการต่าง ๆ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรม

๓.๔ ลักษณะการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

เพื่อให้การดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างมีระบบ จึงขอเสนอแนวทางการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมไว้เบื้องต้น เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพกว้างว่าสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างไร ซึ่งผู้เขียนได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมไว้ในเบื้องต้น ดังนี้

๓.๔.๑ ต้องมีการจัดทำระเบียบว่าด้วยสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม (governing charter) ให้ชัดเจน เพื่อเป็นการกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์ของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม ขอบเขตอำนาจหน้าที่ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม จำนวนองค์ประชุม จริยธรรมของสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องของผลประโยชน์ขัดกัน (conflict of interest) รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการระดมความเห็นและจัดทำรายงานความเห็น เป็นต้น

คุณภาพ

๓.๔.๒ สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการชุดย่อยเข้ามาทำงานชั่วคราวระยะสั้น เพื่อช่วยสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมพิจารณางานเฉพาะด้านได้

๓.๔.๓ สมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมทั้งหมดจะมีวาระการดำรงตำแหน่งครั้งละ ๑ ปี โดยสามารถถูกแต่งตั้งเข้ามาใหม่ในปีถัดไปได้หากผู้พิพากษาในรุ่นเห็นว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสมต่อการดำรงตำแหน่งต่อไป แต่ต้องไม่เป็นติดต่อกันเกิน ๒ ปี ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาซึ่งมีคุณสมบัติที่เหมาะสมได้มีโอกาสผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาเป็นสมาชิกอย่างทั่วถึง สำหรับกระบวนการแต่งตั้งสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม ในขั้นตอนแรกจะจัดให้มีการเสนอชื่อผู้พิพากษาเพื่อเป็นตัวแทนจากผู้พิพากษาในแต่ละรุ่นต่อเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม และในขั้นตอนต่อมาเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเสนอต่อประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณามีคำสั่งแต่งตั้งสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

๓.๔.๔ สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะจัดการประชุมผ่านช่องทางสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องด้วยเจตนารมณ์ของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้พิพากษาซึ่งอยู่ในศาลภูมิภาคทั่วประเทศมีโอกาสได้เข้ามาเป็นสมาชิกในสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน การจัดการประชุมในลักษณะนี้จะเอื้อให้ผู้พิพากษาทั่วประเทศมีโอกาสเข้ามาร่วมกันทำงานกับคณะผู้บริหารอย่างเต็มที่โดยไม่มีอุปสรรคด้านการเดินทางและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจัดการประชุมที่ศาลในกรุงเทพมหานครหรือในที่ใดที่หนึ่งจะเป็นการจำกัดโอกาสของผู้พิพากษาที่มีความสามารถแต่ประจำอยู่ที่ศาลที่ห่างไกลมิให้สามารถเข้าร่วมทำงานได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากลักษณะงานของสภาที่ปรึกษาซึ่งมิใช่การชี้ขาดประเด็นปัญหาเฉกเช่นเดียวกับคณะกรรมการของศาลยุติธรรมซึ่งต้องดำเนินการประชุมโดยลับ แต่เป็นเพียงการจัดการประชุมเพื่อเปิดเวทีให้สมาชิกสื่อสารและแลกเปลี่ยนความเห็นทางวิชาการเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปที่ดีที่สุดเสนอต่อคณะกรรมการของศาลยุติธรรมเท่านั้น จึงเห็นว่าสามารถจัดการประชุมได้โดยมิต้องเป็นไปในลักษณะเดียวกับการประชุมของคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรม นอกจากนี้ การจัดการประชุมทางระบบอิเล็กทรอนิกส์เช่นนี้จะเป็นการประหยัดงบประมาณของศาลยุติธรรมในการจัดประชุมสภาที่ปรึกษาในแต่ละครั้ง ทั้งเป็นผลดีต่อคณะทำงานที่จะสามารถเตรียมการจัดประชุมในแต่ละครั้งได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

๓.๔.๕ ภายหลังจากประชุมสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมทุกครั้งต้องมีการจัดทำรายงานการประชุมเพื่อให้คณะกรรมการของศาลยุติธรรมตลอดจนผู้พิพากษาทุกคนได้รับทราบความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม และต้องจัดทำรายงานประมวลความเห็นที่ผ่านมติที่ประชุมของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อคณะกรรมการต่าง ๆ ของศาลยุติธรรมในประเด็นปัญหาที่ได้รับมอบหมายให้พิจารณาจากคณะกรรมการนั้น ๆ

๓.๔.๖ ก่อนสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมในแต่ละชุดจะสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งนั้น ต้องมีการจัดให้สมาชิกสภาที่ปรึกษาทุกคนและคณะกรรมการของศาลยุติธรรมร่วมกันประเมินผลการทำงานของสภาที่ปรึกษาว่ามีประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์หรือไม่ ข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาได้รับการพิจารณาและนำไปปรับใช้เป็นนโยบายจากคณะกรรมการศาลยุติธรรมมากน้อยเพียงใด รวมทั้งพิจารณาถึงข้อขัดข้องในการดำเนินงาน ทั้งนี้ เพื่อนำผลการประเมินเหล่านั้นมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาชุดต่อไป

๓.๕ ประโยชน์ของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

สำหรับประโยชน์ของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม ผู้เขียนจะนำเสนอโดยแยกพิจารณาเป็นสองแง่มุม ทั้งในแง่ต่อองค์กรและในแง่ต่อตัวผู้พิพากษา ดังนี้

๓.๕.๑ ประโยชน์ของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมในแง่ต่อองค์กร

(๑) สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะเป็นเวทีของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาอาวุโสในทุกชั้นศาล ทุกช่วงวัยได้มีโอกาสเข้ามาสื่อสารและแลกเปลี่ยนความเห็นกันเพื่อระดมความเห็นที่เป็นประโยชน์ในการสนับสนุนงานของคณะกรรมการของศาลยุติธรรมให้ลุล่วงตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในขณะนี้ซึ่งศาลยุติธรรมกำลังก้าวสู่ยุคของ E-court และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการทำงานของผู้พิพากษามากมายเพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การเปิดเวทีให้ผู้พิพากษารุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ในการ

ดุลพินิจ

นำเสนอวิธีการและรูปแบบการทำงานของศาลที่เหมาะสมกับยุคสมัย และได้ทำงานร่วมกับผู้พิพากษาผู้มีอาวุโสเพื่อหาวิธีการที่จะสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกันให้กับผู้พิพากษาในทุกช่วงวัย และเพื่อให้ได้รูปแบบการทำงานที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้พิพากษาทุกคนทุกระดับจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะนำศาลยุติธรรมไปสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็น E-court อย่างเต็มรูปแบบและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ดังนั้น สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจึงเปรียบเป็นคลังสมองของศาลยุติธรรมที่เปี่ยมด้วยนวัตกรรมทางความคิดเห็นที่เป็นระบบและรูปธรรม อันเป็นประโยชน์ในการบริหารงานขององค์กรศาลยุติธรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

(๒) สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรของศาลยุติธรรมยุคใหม่ที่มีบรรยากาศของการทำงานร่วมกันของผู้พิพากษาทุกระดับอย่างแท้จริง โดยคณะกรรมการของศาลยุติธรรมและผู้พิพากษาทั่วประเทศจะสามารถสื่อสารกันได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น เป็นการสื่อสารระหว่างกันและกันทั้งสองทาง (Two-way communication) เพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรดั้งเดิมของศาลที่ผู้พิพากษาในแต่ละศาลจะต่างคนต่างแยกย้ายรับผิดชอบภารกิจของตนและมีช่องว่างระหว่างคณะกรรมการของศาลยุติธรรมกับผู้พิพากษาสู่ระดับการมีส่วนร่วมของผู้พิพากษาในระดับที่ ๓ ระดับการเข้ามาเกี่ยวข้องตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของบุคคลากรที่กล่าวไว้ในหัวข้อที่ ๑.๓

๓.๕.๒ ประโยชน์ของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมในแง่ของผู้พิพากษา

(๑) สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะเป็นช่องทางที่ส่งเสริมให้ผู้พิพากษาทุกระดับริเริ่มความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศาลยุติธรรม และผลักดันให้ผู้พิพากษามีความกระตือรือร้นที่จะคิดค้นและนำเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์มากขึ้น ด้วยเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางและนโยบายของศาลยุติธรรม และความคิดเห็นของตนอาจได้รับการพัฒนาเป็นนโยบายของศาลยุติธรรมต่อไป ดังนั้น การเปิดเวทีให้ผู้พิพากษาได้เข้ามาแสดงทัศนะโดยกว้างขวางย่อมเป็นการพัฒนาระบบความคิดและความสามารถของผู้พิพากษา อันสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการในยุคปัจจุบันตามแนวทางของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) ที่มุ่งหวังให้

ข้าราชการได้รับการพัฒนาระบบความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีกระบวนการที่ทันสมัย และมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากขึ้น

(๒) การจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจะเป็นศูนย์กลางที่รวมบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ จึงเปรียบเสมือนสถานที่ที่จะสร้างผู้พิพากษาแต่ละรุ่นไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งด้านความเชี่ยวชาญงานคดีด้านเทคโนโลยีตลอดจนมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย พร้อมต่อการพัฒนาองค์กรและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

๓.๖ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมและแนวทางการพัฒนา

ในส่วนนี้ผู้เขียนขอเสนอปัญหาหรือข้อท้าทายที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม เพื่อเป็นข้อพิจารณาสำหรับการเตรียมการรับมือ หากมีการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมขึ้นในอนาคต โดยผู้เขียนจะขอเสนอควบคู่ไปกับแนวทางการพัฒนาสำหรับปัญหาเหล่านั้นตามลำดับ ดังนี้

๓.๖.๑ ปัญหาด้านงบประมาณ

ด้วยจำนวนของสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมที่กำหนดไว้ประมาณ ๕๐ คน ย่อมส่งผลต่องบประมาณที่จะจัดสรรมาเป็นค่าตอบแทนแก่สมาชิก แม้ว่าตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมของผู้เขียนมุ่งเน้นให้สมาชิกของสภาที่ปรึกษาฯ ได้มีส่วนร่วมกับการทำงานของสภาที่ปรึกษาอย่างเต็มที่ จึงจัดให้มีการประชุมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์และกำหนดความถี่ของการจัดประชุมตามแต่ความเหมาะสมของภาระงานที่ได้มอบหมายจากคณะกรรมการของศาลยุติธรรม จึงน่าจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมแต่ละครั้งไม่สูงเท่าใดนักเมื่อเทียบเคียงกับการจัดประชุมของคณะทำงานอื่น ๆ ของศาลยุติธรรมในปัจจุบันก็ตาม แต่ก็อาจถือว่าเป็นข้อท้าทายสำหรับการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมว่าจะทำอย่างไรให้งบประมาณของศาลยุติธรรมที่เสียไปเกิดผลลัพธ์จากการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมที่คุ้มค่าและมีประสิทธิผลมากที่สุดต่อการพัฒนา

ดุลพินิจ

ระบบงานของศาลยุติธรรม ในเบื้องต้นเห็นว่าจะต้องมีการประเมินผลการทำงานของสมาชิกสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมอยู่เสมอ ทั้งการจัดการประชุมสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมอาจไม่จำเป็นต้องให้สมาชิกทุกคนเข้าประชุมทุกครั้ง โดยอาจจะเลือกเฉพาะสมาชิกที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับวาระการประชุมนั้น ๆ หรือสมาชิกมีความประสงค์จะแสดงทัศนคติในประเด็นนั้น ๆ เท่านั้น

๓.๖.๒ ปัญหาเรื่องความเข้าใจในบทบาทของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม

สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมเป็นคณะทำงานชุดใหม่ซึ่งไม่เคยมีปรากฏมาก่อนในศาลยุติธรรม ทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาในลักษณะนี้ก็ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ดังนั้น การสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญและบทบาทของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมให้กับผู้พิพากษาและบุคลากรของศาลยุติธรรม ตลอดจนในมุมมองของบุคคลภายนอก ย่อมเป็นประเด็นท้าทายของการริเริ่มจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมในระยะแรก ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อกังขาถึงขอบเขตบทบาทของสภาที่ปรึกษาซึ่งอาจสร้างความเข้าใจผิดแก่บุคคลอื่นว่าสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมเป็นคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ และถ่วงดุลการทำงานของคณะกรรมการของศาลยุติธรรม หรือจัดตั้งขึ้นเพื่อเข้ามาต่อรองผลประโยชน์ต่อคณะกรรมการของศาลยุติธรรมหรือไม่ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวนั้นเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนผิดจากความจริง เนื่องด้วยความจริงแล้วนั้นสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมเป็นเพียงคณะทำงานซึ่งปฏิบัติภารกิจในฐานะฝ่ายสนับสนุนงานของศาลยุติธรรม ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการของศาลยุติธรรม สำหรับแนวทางการพัฒนาประเด็นปัญหานี้ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าในระยะเริ่มแรกของการทำงานของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลถึงบทบาทหน้าที่ของสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมให้ชัดเจนแก่ผู้พิพากษาและบุคคลทั่วไป เพื่อให้ได้รับรู้ถึงตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของวิธีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรของศาลยุติธรรมซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริงไม่ยาก และหากสามารถพัฒนาให้สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมเกิดขึ้นได้ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นที่มีนัยสำคัญในการยกระดับให้ศาลยุติธรรมก้าวสู่ความเป็นองค์กรยุคใหม่ได้อย่างสมบูรณ์

บทส่งท้าย

คำว่า ‘สภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรม’ สะท้อนให้เห็นภาพการทำงานร่วมกันของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับขับเคลื่อนศาลยุติธรรมในแง่มุมหนึ่งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมอาจเป็นจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรของศาลยุติธรรมที่ผู้พิพากษาทุกระดับได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรผ่านการระดมความคิดเห็นอย่างเป็นระบบทั้งเป็นบุคคลเวิลายที่กระตุ้นให้ผู้พิพากษาเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรให้รุดหน้า นำไปสู่ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรอย่างเหนียวแน่น แต่เหนือสิ่งอื่นใดอาจกล่าวได้ว่าการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมโดยแก่นแท้คือการสร้างพื้นที่ให้ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาอาวุโสได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันและได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ผู้พิพากษาผู้มากด้วยประสบการณ์ในการพิจารณาพิพากษาได้เรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานที่ทันสมัยจากผู้พิพากษาซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นหลัง ในขณะที่เดียวกันผู้พิพากษารุ่นหลังได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานที่ทรงคุณค่าจากผู้พิพากษารุ่นก่อน หัวใจของการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาศาลยุติธรรมจึงเป็นไปเพื่อที่จะ ‘ส่งเสริมคนรุ่นหลัง รักษาคุณค่าคนรุ่นก่อน’ เพื่อให้ผู้พิพากษาทุกคนได้เป็นกำลังสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนและนำพาศาลยุติธรรมให้เป็นองค์กรที่ได้รับความเชื่อมั่นจากสังคมอย่างแท้จริงสืบไป

